

BİST 100 ENDEKSİNDE İŞLEM GÖREN İŞLETMELERİN “SATIŞ AMAÇLI ELDE TUTULAN DURAN VARLIK GRUBU” KULLANIMLARININ FİNANSAL TABLOLARA ETKİSİ
THE EFFECT OF THE USE OF "NON-CURRENT ASSETS HELD FOR SALE PURPOSE" BY COMPANIES TRADED IN BIST 100 INDEX ON THE FINANCIAL STATEMENTS

Saadet TULUM

Kırklareli Üniversitesi, Vize Meslek Yüksekokulu
Finans-Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü

soztas@klu.edu.tr

ORCID: 0000-0002-4693-2538

ÖZ

Geliş Tarihi:
14.07.2024

Kabul Tarihi:
19.12.2024

Yayın Tarihi:
29.12.2024

Anahtar Kelimeler
TFRS 5,
Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar,
Duran Varlıklar,
Dönen Varlıklar

Keywords
TFRS 5,
Non-Current Assets Held for Sale
Non-Current Assets,
Current Assets

Türkiye Finansal Raporlama Standardına (TFRS 5) göre, işletmelerin satış amaçlı elde tutulan duran varlık raporlayabilmeleri için duran varlıkların, söz konusu standartta buna yönelik belirtilen şartları sağlaması gerekmektedir. Bu şartları sağlayan duran varlıklar dönen varlıklar içinde raporlanmaktadır. Bu durum, dönen varlık tutarlarında değişime sebep olması dolayısıyla işletmenin likidite oranlarını etkilemektedir. Bu çalışmanın amacı, Borsa İstanbul (BİST) 100’de işlem gören işletmelerin 2019-2023 dönemine ilişkin satış amaçlı elde tutulan duran varlık kullanma durumlarını incelemek ve bu durumun işletmelerin cari oran ile net işletme sermayesine (NİS) olan etkilerini ortaya koymaktır. Çalışmanın sonucunda, satış amaçlı elde tutulan duran varlıkların; birinci sırada bankalar, ikinci sırada holdingler ve üçüncü sırada imalat sektörü tarafından raporlandığı, bunun haricinde genel itibarıyla söz konusu varlık grubunu raporlama durumunun düşük olduğu tespit edilmiştir. Genel olarak bu varlık grubunu raporlayan işletmelerde NİS ve cari oran da yüksek çıkmıştır. Diğer bir ifadeyle, duran varlıkların satış amaçlı elde tutulan olarak raporlanması, işletmenin likidite oranlarını olumlu yönde etkilemiştir.

ABSTRACT

According to the Turkish Financial Reporting Standard (TFRS 5), in order for businesses to report non-current assets held for sale, fixed assets must meet the conditions specified in the said standard. Fixed assets that meet these conditions are reported under current assets. This situation affects the liquidity ratios of the business as it causes changes in current asset amounts. The purpose of this study is to examine the usage of non-current assets held for sale for the period 2019-2023 of the companies traded in Borsa İstanbul (BIST) 100 and to reveal the effects of this situation on the current ratio and net working capital of the companies. As a result of the study, non-current assets held for sale; It has been determined that banks are reported in the first place, holdings are in the second place and the manufacturing sector is in the third place, and apart from this, it has been determined that the reporting status of the asset group in question is generally low. In general, and current ratios were also high in businesses reporting this asset group. In other words, reporting fixed assets as held for sale positively affected the liquidity ratios of the business.

DOI: <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.1515956>

Atıf/Cite as: Tulum, S. (2024). BİST 100 endeksinde işlem gören işletmelerin “Satış amaçlı elde tutulan duran varlık grubu” kullanımlarının finansal tablolara etkisi. *Neşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 14(1), 1811-1826.

Giriş

Muhasebe standartları, sahip olduğu kurullarla, işletmelerin uluslararası muhasebe standartlarına uyumunu sağlayarak onların karşılaştırılabilir, gerçeğe ve ihtiyaca uygun finansal bilgi üretmelerini ve raporlamalarını amaç edinir (Lazol, 2020). “TFRS 5 Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetler” Standardının 1. maddesinde de belirtildiği üzere, satış amaçlı elde tutulmaya yönelik kriterleri sağlayan duran varlıklar, dönen varlıklar grubunda satış amaçlı elde tutulan olarak raporlanırlar.

Duran varlıklar, bir işletmenin ana faaliyetlerinde sürekli olarak kullanılmakta olan ve takip eden 1 senelik dönemde nakde çevrilmesi beklenmeyen varlıkları, diğer bir ifadeyle yatırımlarıdır. Satışına karar verilen duran varlıklar, takip eden faaliyet döneminde nakde çevrilmesinin beklenmesi ve üretime katkı sağlama özelliklerinin ortadan kalkması gibi nedenlerle diğer duran varlıklara göre farklı bir özelliğe sahip olurlar. Bu sebeple bu varlıkların bilançoda ayrı bir kalem olarak gösterilmeleri, bilgi kullanıcılarının bilgi ihtiyaçlarını karşılama noktasında fayda sağlayacaktır (Örten vd., 2011).

Genel olarak standardın kapsamını işletmenin duran varlıkları oluşturmaktadır. Fakat TFRS 5’in 5. maddesinde, duran varlık olmalarına karşın bu standardın uygulanmayacağı varlıklar aşağıda belirtilmiştir:

- Ertelenmiş vergi varlıkları (TMS 12),
- Çalışanlara sağlanan faydalar sonucunda elde edilen varlıklar (TMS 19),
- Finansal araçlar (TFRS 9),
- Gerçeğe uygun değer yöntemi ile muhasebeleştirilen yatırım amaçlı gayrimenkuller (TMS 40),
- Tarımsal varlıklar (TMS 41),
- Sigorta sözleşmeleri” standardına göre, sigorta poliçeleri üzerindeki sözleşmeden doğan haklar (TFRS 4).

Çalışmanın amacı, işletmelerin satış amaçlı elde tutulan duran varlık raporlama durumlarını ve bu varlık grubunun raporlanması sonucunda Net işletme sermayesi (NİS) ve cari oranda sebep olacağı değişikliği ortaya koymaktır. Çünkü bu oranlar, işletmenin dönen varlıklarıyla kısa vadeli yükümlülüklerini ödeyebilme gücünü ve likidite yönünden mevcut halini ortaya koyan oranlardır. Bu amaçla BIST 100’de işlem gören işletmelerin 2019-2023 dönemine ait satış amaçlı elde tutulan duran varlıklar ile bu varlık gruplarıyla ilgili yükümlülükler tespit edilmiştir. Çalışma 5 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, giriş bölümü anlatıldıktan sonra ikinci bölümde literatür taraması ve üçüncü bölümde, satış amaçlı elde tutulan duran varlıklara ilişkin bilgiler verilmiştir. Dördüncü bölümde; araştırmanın kapsamı, yöntemi ve bulguları, beşinci bölümde ise sonuç kısmına yer verilmiştir. Çalışmanın bundan sonraki bölümlerinde satış amaçlı elde tutulan duran varlıklar, SAETDV olarak ifade edilecektir.

Literatür Taraması

Gerek Türkiye’de gerek yurt dışında SAETDV ile ilgili yapılan çalışmalar aşağıda anlatılmıştır.

Sezgin (2015), TFRS 5’i anlatmış olduğu çalışmasında standart ve vergi kanunları arasındaki farkı örnek ile anlatmış ve Türkiye’deki muhasebe uygulamalarına uyum için birtakım öneriler sunmuştur. Voss & Kwinto (2015), potansiyel yatırımcıların risklerini değerlendirmek için satışa sunulan varlıkların ölçümü, sunumu ve finansal analizinin uygulanmasıyla ilgili ilkeleri açıklamışlar ve finansal raporlamadaki değişikliklerin yönleri ile etkili yatırım ilkeleri konusunda kapsamlı bir tartışmanın bir parçasını oluşturmuşlardır. Akdoğan vd. (2015), 2009-2014 dönemine ait Ulusal ve Gözaltı pazarında işlem gören işletmelerin SAETDV kullanma trendlerini ve bu varlıkların finansal tablolara olan etkisini incelemişlerdir. Çalışmanın sonucunda, SAETDV kullanma trendinin banka, faktoring ve finansal kiralama şirketlerinde daha yoğun olduğu ve tüm işletmelerde duran varlık satışının yapılmasına karşılık SAETDV’lerin çok fazla kullanılmadığı tespit edilmiştir.

Çavuşoğlu & Demirel Utku (2016), SAETDV’lerin, sınıflandırma, finansal tablolarda sunma ve değerlemelerine ilişkin açıklamaları örneklerle göstermişlerdir. Daha sonra BIST 30 endeksinde işlem gören işletmelerin, SAETDV’leri kullanma durumlarını incelemişler ve bu varlıkların bankalar dışındaki işletmelerde çok fazla kullanılmadığını ortaya koymuşlardır.

Akpınar (2018), SAETDV'lerle ilgili elde etme, elden çıkarma ve dönem sonu değerlemelerine ilişkin muhasebe kayıtlarını anlatmıştır. Bunun yanı sıra BIST 30 ile BIST 100 endekslerindeki işletmelerin SAETDV kullanma durumlarını ortaya çıkarmak için 10 yıllık döneme ilişkin finansal tablo ve dipnot açıklamalarını incelemiş ve çalışmanın sonucunda bu varlıkların bankalarda daha fazla kullanıldığını tespit etmiştir.

Shygun & Mychak (2019), Polonya'da bulunan petrol ve gaz endüstrisi işletmelerinin SAETDV'lere sahip faaliyetleri için SAETDV'lerin yönetiminin ve işletmelerin ekonomik performanslarının iyileştirilmesi için oran analizi ile inceleme yapmışlardır. Çalışmanın sonucunda, SAETDV'ler için güvenilir analitik veri sunmak amacıyla oranların; SAETDV'lerin tanınma tarihi, satış tarihi, ters yeniden sınıflandırma tarihi ve bilanço tarihinde hesaplanmasını önermişlerdir. Işık (2019), BIST 100 endeksinde yer alan işletmelerin 31.12.2017 tarihli, finansal tablo, dipnot ve açıklayıcı bilgilerini incelemiştir. Çalışmasında standardın uygulamasını, hem "banka ve finansal kuruluşlar" hem de "reel sektör kuruluşları" için incelemiştir. Çalışmanın sonucunda, BIST 100 endeksinde TFRS 5'i uygulayan 37 işletme olduğu, 37 işletmeden 9'unun banka ve finansal kuruluş ve 28'inin ise reel sektör kuruluşu olduğunu ortaya koymuştur.

Otlu & Gül (2019), SAETDV'lerin sınıflandırılması, ölçülmesi, sunumu ve değerlemesiyle ilgili açıklamaları yaptıktan sonra Elazığ'da bulunan muhasebe meslek mensuplarının bu standartla ilgili bilgi düzeyleri ve cinsiyetleri arasında anlamlı ilişki olup olmadığını ortaya koymuşlardır. Bu amaçla 120 muhasebe meslek mensubuna anket uygulanmıştır. Çalışmanın sonucunda Elazığ'da bulunan muhasebe meslek mensuplarının % 40'ının bu standartla ilgili bilgi sahibi oldukları, meslek mensuplarından % 94'ünün SAETDV'leri için sınıflandırma yapmadıkları tespit edilmiştir. Meslek mensuplarının bilgi düzeyleri ve cinsiyetleri arasındaki anlamlı ilişki, SAETDV'ler için amortisman ayırma işleminde görülmüştür.

Shygun vd. (2020), PKN ORLEN'in duran varlıklarını satış amaçlı olarak sınıflandırması durumunda, bilançoda likidite üzerindeki etkisini ortaya koymak amacıyla oran analizi kullanarak likidite oranlarını hesaplamışlardır. Çalışmanın sonucunda, ödemelerdeki dengesizliklere karşın, işletmenin 2007-2018 dönemine ait bilançosunun likit olduğunu ortaya koymuşlardır. Hajiyev vd. (2021), IFRS 5 SAETDV'lerin temel yönleri ile standardın paydaşlar açısından daha anlaşılabilir olması için mantıklı ve yapılandırılmış açıklamasını gündeme getirmişlerdir. Ayrıca örnek vermek amacıyla Rus işletmesinin finansal tablolarını kullanarak, SAETDV'lerin muhasebeleştirilmesiyle ilgili süreçleri anlatmışlardır.

Fernanda da Silva & Melo de Souza (2022), halka açık Brezilya işletmelerinin SAETDV ve durdurulan faaliyetlerle ilgili açıklama düzeyi ile özelliklerini incelemişlerdir. Yapılan çalışmanın sonucunda New York Menkul Kıymetler Borsası'nda (NYSE) yeni pazar kapsamına giren negatif karlılığa ve ticari hisselerine sahip işletmelerde, genel olarak SAETDV ile durdurulan faaliyetleri açıklama eğiliminin daha fazla olduğunu tespit etmişlerdir.

Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar

TFRS 5'in 1. maddesine göre, satış amaçlı elde tutulmaya yönelik kriterleri sağlayan duran varlıklar, defter değeri ve satış maliyetleri indirilmiş gerçeğe uygun değerinden küçük olanıyla ölçülürler ve bu varlıklara amortisman ayırma işlemi durdurulur. Satış amaçlı elde tutulmaya yönelik kriterleri sağlayan duran varlıklar, finansal durum tablosunda, durdurulan faaliyetlere yönelik sonuçlar ise kapsamlı gelir tablosunda ayrı olarak sunulurlar.

Bir duran varlığın devam eden kullanımından ziyade satış yoluyla geri kazanılabilecek olması halinde işletme, ilgili duran varlığı SAETDV olarak raporlar. Bunun geçerli olması için söz konusu varlığın, alışılmış şartlar çerçevesinde hemen satılabilecek halde ve satışın gerçekleşme olasılığının da yüksek olması gerekmektedir. Satışın gerçekleşme olasılığının yüksekliğinden bahsedebilmek için varlığın satışıyla ilgili planın yapılmış ve bu planın gerçekleştirilmesine ilişkin programın başlatılmış olması gereklidir. Bunun yanı sıra varlık, piyasa fiyatı ile aktif olarak pazarlanıyor olmalıdır (TFRS 5, md. 6-7).

Satışın, sınıflandırma tarihi itibarıyla 12 ay içinde tamamlanmış olması, planı tamamlamak için gereken işlemlerin yapılması ve planın iptal edilme ihtimalinin düşük olması gerekir (TFRS 5, md. 8). Varlığın mevcut durumu kullanıma uygun değilse ya da üzerinde bazı değişiklikler yapılması gerekliyse bunların tamamlanmış olması gerekir. Diğer bir ifadeyle varlığın mevcut haliyle satışının mümkün ya da satışının yapılabileceği kuvvetle muhtemel olmalıdır. Örneğin bir idare binasının satışa çıkarılması yeterli olmayıp bina teslim edildiği zaman personelin taşınacağı yerin sağlanması da gerekmektedir (Örten vd., 2011).

Eğer 12 aylık süre içinde varlık elden çıkarılmamışsa, satışın gerçekleşmemesi işletmenin kontrolü dışında sebeplere dayanıyorsa ve işletmenin satış planını devam ettirdiğine yönelik yeterli delil mevcutsa, söz konusu varlık SAETDV grubunda sınıflandırılmaya devam edecektir (TFRS 5, md. 9).

Açıklamalardan görüleceği üzere, bir varlığın SAETDV olarak sınıflandırılması için belli şartları sağlaması gerekmektedir. Ancak işletmelere 12 aylık süre konusunda esneklik sağlandığını görmekteyiz. 12 aylık süre geçmesine rağmen varlık elden çıkarılmadığında yukarıda da bahsi geçen iki kriteri sağlayan işletmeler, bu varlığı SAETDV grubundan çıkarmayacaklardır.

İşletmenin, yalnızca daha sonra elden çıkarmak maksadıyla almış olduğu bir duran varlığı edindiği tarihte SAETDV grubunda sınıflandırması için, standardın 9. maddesinde belirtilen durumlar hariç olmak üzere 8. maddesinde belirtilen 12 aylık süre şartını sağlamış olması gerekir. Eğer edinme tarihinde varlık, 7. ve 8. maddede belirtilen şartları sağlamıyorsa edinme tarihinden itibaren genellikle 3 ay gibi kısa bir süre içerisinde bu şartları sağlama ihtimalinin yüksek olması, SAETDV grubunda sınıflandırma için gereklidir (TFRS 5, md. 11).

Araştırmanın Kapsamı, Yöntemi ve Bulguları

Bu bölümde, araştırmanın kapsamı, yöntemi ve bulgularına yönelik açıklamalar yer almaktadır.

Araştırmanın Kapsamı

Araştırmanın kapsamını, BIST 100 endeksinde 2019-2023 dönemlerinde SAETDV raporlayan işletmeler oluşturmaktadır. BIST 100 endeksi, Borsa İstanbul'da ki en büyük 100 işletmeyi ve birçok önemli sektörü bünyesinde barındırmaktadır. Çalışmanın konusu gereği, SAETDV'lerin hangi işletmeler ve sektörler tarafından raporlandığı ortaya koyulmuş, Bu sebeplerle endeks olarak BIST 100 endeki tercih edilmiştir. Bu amaçla Kamuyu Aydınlatma Platformu'nun (KAP) internet sitesinde yayımlanan BIST 100 endeksindeki işletmelerin finansal tablolarından yararlanılmıştır. 2019 yılında BIST 100'de SAETDV raporlayan işletmeler ve sektörleri tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. 2019 Yılında BIST 100 Endeksinde SAETDV Raporlayan İşletmeler ile Sektörleri

Sıra	Kod	İşletme Adı	Sektör
1	AKBNK	Akbank T.A.Ş.	Banka
2	ALARK	Alarko Holding A.Ş.	Holding
3	ALBRK	Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.	Banka
4	BERA	Bera Holding A.Ş.	Holding
5	CIMSA	Çimsa Çimento San. ve Tic A.Ş.	İmalat
6	DOHOL	Doğan Şirket. Grubu Holding A.Ş.	Holding
7	ENKAI	Enka İnş. ve San. A.Ş.	İnşaat
8	GLYHO	Global Yat. Holding A.Ş.	Holding
9	GUBRF	Gübre Fabrika. T.A.Ş.	İmalat
10	SAHOL	Hacı Ömer Sabancı Holding A.Ş.	Holding
11	ISFIN	İş Fin. Kiralama	Fin. Kiralama
12	ISMEN	İş Yat. Menkul Değer. A.Ş. .	Aracı Kurum.
13	KCHOL	Koç Holding A.Ş.	Holding
14	KORDS	Kordsa Tek. Tekstil A.Ş.	İmalat
15	ODAS	Odaş Elekt. Üret. San. Tic. A.Ş.	Enerji
16	SKBNK	Şekerbank T.A.Ş.	Banka
17	TKFEN	Tekfen Holding A.Ş.	Holding
18	TTKOM	Türk Telekomünikasyon A.Ş.	Telekomünikasyon
19	GARAN	Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	Banka
20	HALKB	Türkiye Halk Bankası A.Ş.	Banka
21	ISATR	Türkiye İş Bankası A.Ş.	Banka

22	TSKB	Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.	Banka
23	SISE	Türkiye Şişe ve Cam Fabrika. A.Ş.	Holding
24	VAKBN	Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	Banka
25	YKBNK	Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	Banka
26	ZOREN	Zorlu Enerji Elekt. Üret. A.Ş.	Enerji

Not. Veriler KAP'ın internet sayfasından Şubat 2024'te elde edilmiştir. (<https://www.kap.org.tr/tr/Endeksler>)

2019 yılında BIST 100 endeksinde SAETDV raporlayan 26 işletmeden; 8'inin sektörünün holdingler, 9'unun banka, 1 tanesinin inşaat, 3'ünün imalat, 1 tanesinin aracı kurum, 2'sinin enerji, 1 tanesinin telekomünikasyon ve 1 tanesinin de finansal kiralama şirketi olduğunu görmekteyiz.

2020 yılında BIST 100'de SAETDV raporlayan işletmeler ve sektörleri tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. 2020 Yılında BIST 100 Endeksinde SAETDV Raporlayan İşletmeler ile Sektörler

Sıra	Kod	İşletme Adı	Sektör
1	AGHOL	Ağ Anadolu Grubu Holding A.Ş.	Holdingler
2	AKBNK	Akbank T.A.Ş.	Banka
3	AKSA	Aksa Akrilik Kimya San. A.Ş.	İmalat
4	ALARK	Alarko Holding A.Ş.	Holdingler
5	ALBRK	Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.	Banka
6	AEFES	Anadolu Efes Bira. ve Malt San. A.Ş.	İmalat
7	BERA	Bera Holding A.Ş.	Holdingler
8	CIMSA	Çimsa Çimento San. ve Tic. A.Ş.	İmalat
9	DOHOL	Doğan Şirket. Grubu Holding A.Ş.	Holdingler
10	ENKAI	Enka İnş. ve San. A.Ş.	İnşaat
11	GLYHO	Global Yat. Holding A.Ş.	Holdingler
12	SAHOL	Hacı Ömer Sabancı Holding A.Ş.	Holdingler
13	IPEKE	İpek Doğal Enerji Kaynak. Araş. ve Üret. A.Ş.	Maden. ve Taş Ocak.
14	ISFIN	İş Fin. Kiralama A.Ş.	Fin. Kiralama
15	ISMEN	İş Yat. Menkul Değer. A.Ş.	Aracı Kurum.
16	KCHOL	Koç Holding A.Ş.	Holdingler
17	KORDS	Kordsa Tek. Tekstil A.Ş.	İmalat
18	KOZAA	Koza Anadolu Metal Maden. İşletme. A.Ş.	Maden. ve Taş Ocak.
19	MGROS	Migros Ticaret A.Ş.	Top. ve Per. Tic.
20	ODAS	Odaş Elekt. Üret. San. Tic. A.Ş.	Enerji
21	RTALB	Rta Laboratuvarları Biyolojik Ürün. İlaç ve Mak. San. Tic. A.Ş.	İmalat
22	SKBNK	Şekerbank T.A.Ş.	Banka
23	TKFEN	Tekfen Holding A.Ş.	Holdingler
24	TTKOM	Türk Telekomünikasyon A.Ş.	Telekomünikasyon
25	GARAN	Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	Banka
26	ISATR	Türkiye İş Bankası A.Ş.	Banka
27	TSKB	Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.	Banka
28	VAKBN	Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	Banka
29	YKBNK	Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	Banka

Not. Veriler KAP'ın internet sayfasından Şubat 2024'te elde edilmiştir. (<https://www.kap.org.tr/tr/Endeksler>)

2020 yılında BIST 100 endeksinde SAETDV raporlayan 29 işletme bulunmaktadır. 29 işletmeden; 8'inin sektörünün holdingler, 8'inin banka, 5'inin imalat, 1'inin inşaat, 2'sinin maden ve taş ocakları, 1'inin aracı kurum, 1'inin toptan ve perakende ticaret, 1'inin enerji, 1'inin telekomünikasyon ve 1 tanesinin finansal kiralama şirketi olduğunu görmekteyiz.

2021 yılında BIST 100'de SAETDV raporlayan işletmeler ve sektörleri tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. 2021 Yılında BIST 100 Endeksinde SAETDV Raporlayan İşletmeler ile Sektörleri

Sıra	Kod	İşletme Adı	Sektör
1	AKBNK	Akbank T.A.Ş.	Banka
2	AKSA	Aksa Akrilik Kimya San. A.Ş.	İmalat
3	ALARK	Alarko Holding A.Ş.	Holdingler
4	ALGYO	Alarko Gayrimenkul Yat. Ortak. A.Ş.	Gayrimenkul Yat. Ortak.
5	ALBRK	Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.	Banka
6	BERA	Bera Holding A.Ş.	Holdingler
7	CIMSA	Çimsa Çimento San. ve Tic. A.Ş.	İmalat
8	DOHOL	Doğan Şirket. Grubu Holding A.Ş.	Holdingler
9	ENKAI	Enka İnş. ve San. A.Ş.	İnşaat
10	SAHOL	Hacı Ömer Sabancı Holding A.Ş.	Holdingler
11	ISFIN	İş Fin. Kiralama	Fin. Kiralama
12	ISMEN	İş Yat. Menkul Değer. A.Ş.	Aracı Kurum.
13	KRVGD	Kervan Gıda San. ve Tic. A.Ş.	İmalat
14	KCHOL	Koç Holding A.Ş.	Holdingler
15	KORDS	Kordsa Tek. Tekstil A.Ş.	İmalat
16	ODAS	Odaş Elekt. Üret. San. Tic. A.Ş.	Enerji
17	OYAKC	Oyak Çimento Fabrika. A.Ş.	İmalat
18	PGSU	Pegasus Hava Taşıma. A.Ş.	Ulaşt. ve Depo.
19	SKBNK	Şekerbank T.A.Ş.	Banka
20	TKFEN	Tekfen Holding A.Ş.	Holdingler
21	TTKOM	Türk Telekomünikasyon A.Ş.	Telekomünikasyon
22	GARAN	Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	Banka
23	ISATR	Türkiye İş Bankası A.Ş.	Bank
24	TSKB	Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.	Banka
25	VAKBN	Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	Banka
26	YKBNK	Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	Banka

Not. Veriler KAP'ın internet sayfasından Şubat 2024'te elde edilmiştir. (<https://www.kap.org.tr/tr/Endeksler>)

2021 yılında BIST 100 endeksinde SAETDV raporlayan 26 işletme bulunmaktadır. 26 işletmenin 6'sı holdingler, 8'i banka, 5'i imalat, 1'i inşaat, 1'i aracı kurum, 1'i enerji, 1'i gayrimenkul yatırım ortaklığı, 1'i ulaştırma ve depolama, 1'i telekomünikasyon ve 1'i finansal kiralama sektörüdür.

2022 yılında BIST 100'de SAETDV raporlayan işletmeler ve sektörleri tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. 2022 Yılında BIST 100 Endeksinde SAETDV Raporlayan İşletmeler ile Sektörleri

Sıra	Kod	İşletme Adı	Sektör
1	AKBNK	Akbank T.A.Ş.	Banka
2	AKSA	Aksa Akrilik Kimya San. A.Ş.	İmalat
3	ALGYO	Alarko Gayrimenkul Yat. Ortak. A.Ş.	Gayrimenkul Yat. Ortak.
4	ALARK	Alarko Holding A.Ş.	Holdingleler
5	ALBRK	Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.	Banka
6	BERA	Bera Holding A.Ş.	Holdingleler
7	CIMSA	Çimsa Çimento San. ve Tic. A.Ş.	İmalat
8	ENKAI	Enka İnş. ve San. A.Ş.	İnşaat
9	GSDHO	Gsd Holding A.Ş.	Holdingleler
10	SAHOL	Hacı Ömer Sabancı Holding A.Ş.	Holdingleler
11	IPEKE	İpek Doğal Enerji Kaynak. Araş. ve Üret. A.Ş.	Maden. ve Taş Ocak.
12	ISFIN	İş Fin. Kiralama A.Ş.	Fin. Kiralama
13	ISMEN	İş Yat. Menkul Değer. A.Ş.	Aracı Kurum
14	KCHOL	Koç Holding A.Ş.	Holdingleler
15	KORDS	Kordsa Tek. Tekstil A.Ş.	İmalat
16	KOZAL	Koza Altın İşletme. A.Ş.	Maden. ve Taş Ocak.
17	KOZAA	Koza Anadolu Metal Maden. İşletme. A.Ş.	Maden. ve Taş Ocak.
18	ODAS	Odaş Elekt. Üret. San. Tic. A.Ş.	Enerji
19	OYAKC	Oyak Çimento Fabrika. A.Ş.	İmalat
20	SKBNK	Şekerbank T.A.Ş.	Banka
21	TKFEN	Tekfen Holding A.Ş.	Holdingleler
22	TTKOM	Türk Telekomünikasyon A.Ş.	Telekomünikasyon
23	GARAN	Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	Banka
24	ISATR	Türkiye İş Bankası A.Ş.	Banka
25	VAKBN	Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	Banka
26	YKBNK	Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	Banka

Not. Veriler KAP'ın internet sayfasından Şubat 2024'te elde edilmiştir. (<https://www.kap.org.tr/tr/Endeksler>)

2022 yılında BIST 100 endeksinde SAETDV raporlayan 26 işletmeden 6'sının sektörü holdinglerdir. Ayrıca SAETDV raporlayan 7 banka, 4 imalat, 1 gayrimenkul yatırım ortaklığı, 1 inşaat, 3 maden ve taş ocağı, 1 aracı kurum, 1 enerji, 1 telekomünikasyon ve 1 finansal kiralama sektörü bulunmaktadır.

2023 yılında BIST 100'de SAETDV raporlayan işletmeler ve sektörleri tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. 2023 Yılında BIST 100 Endeksinde SAETDV Raporlayan İşletmeler ile Sektörleri

Sıra	Kod	İşletme Adı	Sektör
1	AKBNK	Akbank T.A.Ş.	Banka
2	AKFGY	Akfen Gayrimenkul Yat. Ortak. A.Ş.	Gayrimenkul Yat. Ortak.
3	ALARK	Alarko Holding A.Ş.	Holdingleler
4	ALBRK	Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.	Banka
5	BERA	Bera Holding A.Ş.	Holdingleler
6	BRSAN	Borusan Birleşik Boru Fabrika. San. ve Tic. A.Ş.	İmalat
7	CIMSA	Çimsa Çimento San. ve Tic. A.Ş.	İmalat
8	ENKAI	Enka İnş. ve San. A.Ş.	İnşaat

9	SAHOL	Hacı Ömer Sabancı Holding A.Ş.	Holdingleler
10	ISMEN	İş Yat. Menkul Değer. A.Ş.	Aracı Kurum.
11	KCHOL	Koç Holding A.Ş.	Holdingleler
12	KORDS	Kordsa Tek. Tekstil A.Ş.	İmalat
13	ODAS	Odaş Elekt. Üret. San. Tic. A.Ş.	Enerji
14	OYAKC	Oyak Çimento Fabrika. A.Ş.	İmalat
15	SKBNK	Şekerbank T.A.Ş.	Banka
16	TAVHL	Tav Havaliman. Holding A.Ş.	Holdingleler
17	TKFEN	Tekfen Holding A.Ş.	Holdingleler
18	TUKAS	Tukaş Gıda San. ve Tic. A.Ş.	İmalat
19	TCELL	Turkcell İletişim Hizmet. A.Ş.	Telekomünikasyon
20	TTKOM	Türk Telekomünikasyon A.Ş.	Telekomünikasyon
21	GARAN	Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	Banka
22	ISATR	Türkiye İş Bankası A.Ş.	Banka
23	VAKBN	Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	Banka
24	YKBNK	Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	Banka
25	ZOREN	Zorlu Enerji Elekt. Üret. A.Ş.	Enerji

Not. Veriler KAP'ın internet sayfasından Şubat 2024'te elde edilmiştir. (<https://www.kap.org.tr/tr/Endeksler>)

2023 yılında BIST 100 endeksinde SAETDV raporlayan 25 işletmeden 6'sının sektörü holdinglerdir. Ayrıca SAETDV raporlayan 7 banka, 1 gayrimenkul yatırım ortaklığı, 5 imalat, 1 inşaat, 1 aracı kurum, 2 enerji ve 2 telekomünikasyon sektörü bulunmaktadır.

Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada BIST 100 endeksinde faaliyet gösteren işletmelerin, 2019-2023 dönemlerine ait finansal tablolarında, SAETDV kullanma düzeyleri tespit edilmiştir. Bu amaçla bu işletmelerden SAETDV raporlayanların finansal oranlardaki değişimi ortaya koymak için bazı oranlardan yararlanılmıştır. Bu oranlar;

- SAETDV / Toplam Varlıklar
- Net İşletme Sermayesi (NİS) = Dönen Varlıklar – Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar
- Cari Oran = Dönen Varlık / Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar

Araştırmanın Bulguları

2019-2023 yıllarına ait elde edilen sonuçlar aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 6. BIST 100 Endeksinde 2019-2023 Yılları Arasında SAETDV Raporlayan Sektörlerin Dağılımı

Sektör	2019	2020	2021	2022	2023	Toplam
Holdingleler	8	8	6	6	6	34
İmalat	3	5	5	4	5	22
İnşaat	1	1	1	1	1	5
Top. ve Per. Tic.	-	1	-	-	-	1
Maden. ve Taş Ocak.	-	2	-	3	-	5
Enerji	2	1	1	1	2	7
Telekomünikasyon	1	1	1	1	2	6
Ulaşt. ve Depo.	-	-	1	-	-	1
Aracı Kurum.	1	1	1	1	1	5
Gayrimenkul Yat. Ortak.	-	-	1	1	1	3
Banka	9	8	8	7	7	39

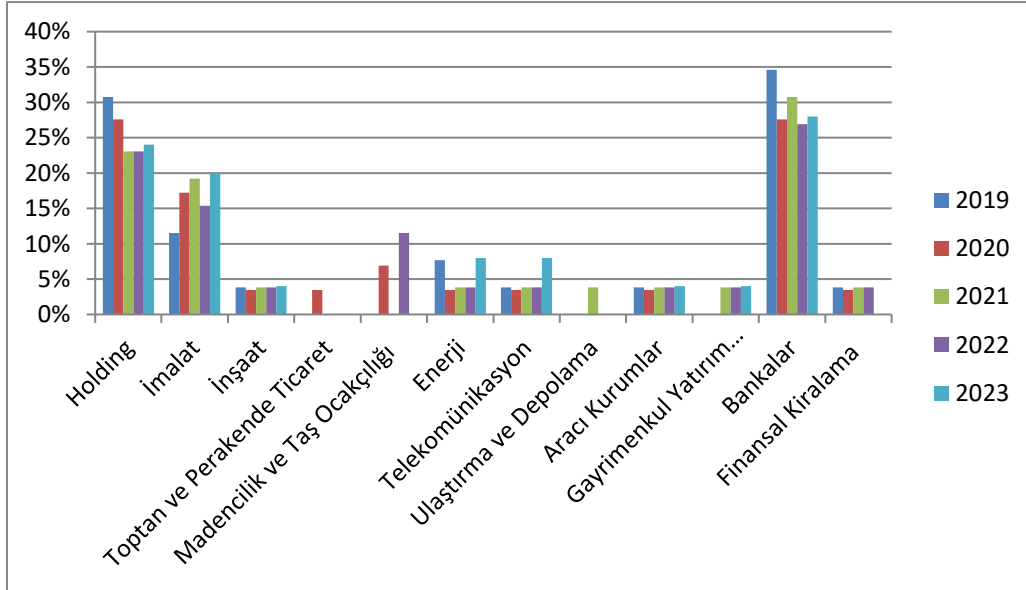
Fin. Kiralama	1	1	1	1	-	4
Toplam	26	29	26	26	25	

Tablo 6’da görüldüğü gibi 2019-2023 yılları arasında SAETDV’lerin en fazla bankalar, ardından holdingler tarafından raporlandığını görmekteyiz. 5 yıllık dönemde bankaların sayısı 39 ve holdinglerin sayısı 34’tür. Çünkü endekste yer alan bankaların çoğu her yıl SAETDV raporlamıştır. Tablo 7’de söz konusu dönemde BIST 100 endeksinde SAETDV raporlayan sektörlerin yüzdesel dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 7. BIST 100 Endeksinde 2019-2023 Yılları Arasında SAETDV Raporlayan Sektörlerin Yüzdesel Dağılımı

Sektör	2019	2020	2021	2022	2023
Holding	31%	28%	23%	23%	24%
İmalat	12%	17%	19%	15%	20%
İnşaat	4%	3%	4%	4%	4%
Top. ve Per. Tic.	0%	3%	0%	0%	0%
Maden. ve Taş Ocak.	0%	7%	0%	12%	0%
Enerji	8%	3%	4%	4%	8%
Telekomünikasyon	4%	3%	4%	4%	8%
Ulaşt. ve Depo.	0%	0%	4%	0%	0%
Aracı Kurum.	4%	3%	4%	4%	4%
Gayrimenkul Yat. Ort.	0%	0%	4%	4%	4%
Bankalar	35%	28%	31%	27%	28%
Fin. Kiralama	4%	3%	4%	4%	0%

Ayrıca sektörel dağılımın daha net görülebilmesi için 2019-2023 döneminde BIST 100 endeksindeki sektörlerde SAETDV raporlama düzeyleri şekil 1’de gösterilmiştir. Tablo 7 ile şekil 1’e ilişkin açıklamalar şekil 1’in altındaki paragrafta yapılmıştır.

Şekil 1. 2019-2023 Yılları Arasında SAETDV Raporlayan Sektörler

Yukarıdaki tablo ve şekilden de görüldüğü gibi BIST 100 endeksinde 5 yıllık dönemde en fazla SAETDV raporlayan sektörler birinci sırada bankalar ve ikinci sırada holdingler olmuştur. Hatta holdingler ile bankaların

oranlarının toplamı 2022 yılında %50 iken diğer yıllarda %50'nin üzerinde gerçekleşmiştir. Holdinglerden sonra üçüncü sırayı imalat sektörü takip etmektedir. Son sırada yer alarak en az SAETDV raporlayan sektör ise toptan ve perakende ticaret sektörü ve daha sonra ulaştırma ve depolama sektörü olmuştur. Toptan ve ticaret sektöründe yalnızca 2020 yılında %3 oranında ve ulaştırma ve depolama sektöründe ise yalnızca 2021 yılında %4 oranında SAETDV raporlanmış, diğer yıllarda raporlanmamıştır.

Bankalar ile finansal kiralama şirketlerinin finansal tablo yapıları ile kullandıkları hesap planları diğer işletmelerinkinden farklıdır. Bu sebeple bankalar ile finansal kiralama şirketine ait hesaplamalar, diğer işletmelerden ayrı tablolarda gösterilmiştir. BIST 100 endeksinde işlem gören işletmelerin, SAETDV ve yükümlülük raporlaması sonucunda belirlenen finansal oranlardaki değişimler aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 8. BIST 100 Endeksinde 2019 Yılı Bankalar Harici İşletmelerde SAETDV'lerin Finansal Oranlara Etkisi

Sıra	Kod	SAETDV/Toplam Varlıklar	NİS'deki Yüzde Değişim	Cari Orandaki Yüzde Değişim
1	ALARK	1,51	6,22	3,24
2	BERA	0,31	1,75	0,63
3	CIMSA	0,0035	0,05	-
4	DOHOL	0,17	0,46	0,41
5	ENKAI	0,28	1,21	0,67
6	GLYHO	0,012	0,38	1,17
7	GUBRF	12,14	29,08	10
8	SAHOL	0,17	0,92	-
9	ISMEN	0,17	1,1	-
10	KCHOL	0,028	0,17	-
11	KORDS	0,1	0,92	-
12	ODAS	0,018	0,09	-
13	TKFEN	0,21	1,03	0,73
14	TTKOM	0,094	2,26	-
15	SISE	0,072	0,31	-
16	ZOREN	3,35	5,07	10,87

Çalışmada oranlardan ilk olarak, SAETDV'lerin toplam varlıklar içindeki payı hesaplanmıştır. NİS ile cari orandaki yüzdesel değişim hesaplanırken aynı yıl içindeki SAETDV raporlamadan önce ve raporladıktan sonraki tutarlar dikkate alınmıştır. Diğer bir ifadeyle SAETDV raporlamasının, işletmenin NİS ile cari oranında yüzde kaç oranında bir değişime sebep olduğu ortaya koyulmuştur.

2019 yılında toplam varlıklar içinde SAETDV oranının ve NİS'deki yüzde değişimin en yüksek olduğu işletme sırasıyla %12 ve %29 ile Gübre Fabrikaları (GUBRF), cari orandaki değişimin en yüksek olduğu işletme ise %10,87 ile Zorlu Enerji (ZOREN) ve ardından %10 ile Gübre Fabrikalarıdır. Genel olarak incelendiğinde ikinci sırayı Zorlu Enerji, üçüncü sırayı Alarko Holding (ALARK) izlemektedir. Diğer işletmelerde ise oranların oldukça düşük olduğu gözlenmektedir.

Tablo 9. BIST 100 Endeksinde 2020 Yılı Bankalar Harici İşletmelerde SAETDV'lerin Finansal Oranlara Etkisi

Sıra	Kod	SAETDV/Toplam Varlıklar	NİS'deki Yüzde Değişim	Cari Orandaki Yüzde Değişim
1	AGHOL	0,445	14,65	1,06
2	AKSA	1,854	12,27	3,55
3	ALARK	0,636	2,93	1,37
4	AEFES	0,029	0,48	-
5	BERA	0,256	1,03	0,49

6	CIMSA	18,159	50,38	27,94
7	DOHOL	0,012	0,03	-
8	ENKAI	0,276	0,92	0,9
9	GLYHO	12,138	29,08	48,84
10	SAHOL	0,052	31,4	-
11	IPEKE	0,124	0,17	0,19
12	ISMEN	0,076	0,32	-
13	KCHOL	0,032	0,26	-
14	KORDS	0,038	0,31	-
15	KOZAA	0,124	0,17	0,19
16	MGROS	2,748	10,13	4,48
17	ODAS	0,018	0,1	-
18	RTALB	2,728	13,09	4,85
19	TKFEN	0,485	4,59	0,83
20	TTKOM	0,0835	3,83	-

2020 yılında bankalar haricinde BIST 100’de 20 işletmenin SAETDV raporladığı görülmektedir. SAETDV oranının ve NİS’deki yüzde değişimin en yüksek olduğu işletme Çimsa Çimento’dur (CIMSA). Çimsa Çimento’da bu oranlar sırasıyla %18,16 ve %50,38’dir. Cari orandaki değişimin en yüksek olduğu işletme ise yaklaşık %49 ile Global Yatırım Holding (GLYHO) ve ardından Çimsa Çimento olmuştur. En düşük oranlara sahip işletme Doğan Şirket Grubu (DOHOL) olurken Çimsa Çimento ve Global Yatırım Holding haricindeki diğer işletmelerde oranların düşük olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 10. BIST 100 Endeksinde 2021 Yılı Bankalar Harici İşletmelerde SAETDV’lerin Finansal Oranlara Etkisi

Sıra	Kod	SAETDV/Toplam Varlıklar	NİS’deki Yüzde Değişim	Cari Orandaki Yüzde Değişim
1	AKSA	0,023	1,815	-
2	ALARK	0,235	5,757	-
3	ALGYO	0,071	0,344	0,316
4	BERA	0,177	0,724	0,521
5	CIMSA	3,434	145,546	9,434
6	DOHOL	0,001	0,003	-
7	ENKAI	0,223	0,609	0,345
8	SAHOL	0,085	0,49	-
9	ISMEN	0,036	0,174	-
10	KRVGD	0,605	7,133	1,709
11	KCHOL	0,003	0,034	-
12	KORDS	0,03	0	-
13	ODAS	0,01	0,377	-
14	OYAKC	0,026	0,104	1,075
15	PGSUS	0,582	102,665	2,041
16	TKFEN	0,227	2,17	0,855
17	TTKOM	0,097	2,07	-

2021 yılında en yüksek oranlara sahip olan işletme Çimsa Çimento’dur (CIMSA). Çimsa Çimento’da %145 ile özellikle NİS’deki artış oranı oldukça yüksektir. İşletmenin SAETDV oranı %3 ve cari orandaki artış oranı ise %9’dur. Çimsa Çimento’dan sonra Pegasus’un (PGSUS) NİS’deki artış oranı %102 ile dikkat çekmektedir. Fakat

diğer işletmelerde ise oranların oldukça düşük olduğu, NİS’de ve cari oranda kayda değer artış olmadığı görülmektedir.

Tablo 11. BIST 100 Endeksinde 2022 Yılı Bankalar Harici İşletmelerde SAETDV’lerin Finansal Oranlara Etkisi

Sıra	Kod	SAETDV/Toplam Varlıklar	NİS’deki Yüzde Değişim	Cari Orandaki Yüzde Değişim
1	AKSA	0,295	1,884	0,709
2	ALGYO	0,002	0,025	0,108
3	ALARK	0,093	2,089	-
4	BERA	0,02	0,072	-
5	CIMSA	0,00002	0,0002	-
6	ENKAI	0,193	0,811	0,42
7	GSDHO	0,001	0,002	-
8	SAHOL	0,047	0,317	-
9	IPEKE	0,0003	0,0004	-
10	ISMEN	0,009	0,046	-
11	KCHOL	2,212	0,021	-
12	KORDS	-	-0,523	-
13	KOZAL	0,0003	0,0004	-
14	KOZAA	0,0003	0,0004	-
15	ODAS	0,005	0,047	-
16	OYAKC	0,011	0,04	-
17	TKFEN	1,16	9,975	2,5
18	TTKOM	0,046	17,31	-

2022 yılında BIST 100’de SAETDV raporlayan işletmelerde oranlar, genel olarak düşük çıkmıştır. SAETDV oranının en yüksek olduğu işletme, Koç Holding (KCHOL) olurken NİS ve cari orandaki yüzde değişimin en yüksek olduğu işletme Tekfen Holding (TKFEN) olmuştur. Kordsa Teknik Tekstil (KORDS), SAETDV’lere ilişkin yükümlülük raporladığı için, işletmenin NİS’de azalış görülmüştür. Genel olarak raporlanan SAETDV tutarı düşük olduğundan çoğu işletmenin cari oranında bir değişme olmamıştır.

Tablo 12. BIST 100 Endeksinde 2023 Yılı Bankalar Harici İşletmelerde SAETDV’lerin Finansal Oranlara Etkisi

Sıra	Kod	SAETDV/Toplam Varlıklar	NİS’deki Yüzde Değişim	Cari Orandaki Yüzde Değişim
1	AKFGY	11,445	195,376	47,059
2	ALARK	0,026	0,618	-
3	BERA	0,016	0,055	-
4	BRSAN	5,227	89,857	9,735
5	CIMSA	0,000005	0,00006	-
6	ENKAI	0,151	0,542	0,352
7	SAHOL	0,031	0,201	-
8	ISMEN	0,022	0,058	-
9	KCHOL	0,198	0,971	-
10	KORDS	0	1,015	-0,8
11	ODAS	0,005	0,044	-
12	OYAKC	0,051	0,224	-
13	TAVHL	0,02	0,417	-
14	TKFEN	0,239	74,387	1

15	TUKAS	0,004	0,018	-
16	TCELL	6,923	31,663	7,229
17	TTKOM	0,236	5,214	1,19
18	ZOREN	7,096	0,193	21,154

2023 yılında en yüksek oranlara sahip olan işletme Akfen Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı'dır (AKFGY). Bu oranlar sırasıyla %11, %195 ve %47'dir. İşletmenin özellikle NİS'deki artış oranı oldukça yüksektir. Akfen Gayrimenkul'den sonra SAETDV oranının en yüksek olduğu işletmeler sırasıyla Zorlu Enerji (ZOREN), Turkcell (TCELL) ve Borusan'dır (BRSAN). SAETDV oranı %7 olan Zorlu Enerji'nin NİS'deki artış oranı düşüktür. Akfen Gayrimenkul'den sonra NİS'deki artış oranı yüksek olan işletmeler; Borusan, Tekfen (TKFEN) ve Turkcell'dir. Yine Akfen'den sonra cari orandaki artış oranı yüksek olan işletmeler; Zorlu Enerji, Borusan ve Turkcell'dir. Kordsa Teknik Tekstil (KORDS), SAETDV raporlamayıp satış amaçlı yükümlülük raporladığı için cari oranda azalış meydana gelmiştir. Açıklamalardan görüleceği gibi 2023 yılında üst sıraları; Akfen Gayrimenkul, Borusan, Zorlu Enerji, Turkcell almaktadır. Tekfen Holding'in sadece NİS'deki artış oranı yüksektir. Bu oran %74 olup söz konusu işletme bu bölümde 3. Sırada yer almaktadır. Diğer işletmelerde ise oranların düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 13. BIST 100 Endeksinde 2019-2023 Yılları Arasında Bankalar ile Finansal Kiralama Şirketinde SAETDV'lerin Toplam Varlıklara Oranı

2019		2020		2021		2022		2023	
Kod	SAETDV / Toplam Varlıklar	Kod	SAETDV / Toplam Varlıklar	Kod	SAETDV / Toplam Varlıklar	Kod	SAETDV / Toplam Varlıklar	Kod	SAETDV / Toplam Varlıklar
AKBNK	0,172	AKBNK	0,052	AKBNK	0,03	AKBNK	0,052	AKBNK	0,026
ALBRK	1,263	ALBRK	0,189	ALBRK	0,109	ALBRK	0,233	ALBRK	0,276
ISFIN	0,022	ISFIN	0,016	ISFIN	0,004	ISFIN	0,002	-	-
SKBNK	1,939	SKBNK	1,635	SKBNK	1,051	SKBNK	0,713	SKBNK	0,408
GARAN	0,339	GARAN	0,172	GARAN	0,069	GARAN	0,059	GARAN	0,097
HALKB	0,564	-	-	-	-	-	-	-	-
ISATR	0,235	ISATR	0,205	ISATR	0,089	ISATR	0,114	ISATR	0,063
TSKB	0,153	TSKB	0,123	TSKB	0,077	-	-	-	-
VAKBN	1,111	VAKBN	0,18	VAKBN	0,075	VAKBN	0,017	VAKBN	0,008
YKBNK	0,081	YKBNK	0,149	YKBNK	0,174	YKBNK	0,092	YKBNK	0,058

BIST 100 endeksinde 2019 yılında 9 banka ile 1 finansal kiralama şirketi, 2020 ve 2021 yıllarında 8 banka ile 1 finansal kiralama şirketi, 2022 yılında 7 banka ile 1 finansal kiralama şirketi ve 2023 yılında ise 7 banka SAETDV raporlamıştır. Yıllar itibarıyla banka sayısında ve oranlarda azalış olduğu göze çarpmaktadır. Fakat BIST 100 endeksinde yer alan bankaların çoğunun SAETDV raporladığını söyleyebiliriz. 5 yıllık dönemde en yüksek orana sahip olan banka Şekerbank olmuştur. Finansal kiralama şirketi değerlendirme dışı tutulursa en düşük oranlar 2019 yılında Yapı ve Kredi bankası, 2020 ve 2021 yıllarında Akbank, 2022 ve 2023 yıllarında Vakıfbank olmuştur.

Sonuç ve Öneriler

İşletmelerin SAETDV raporlamaları, finansal tablolarında değişikliğe sebep olarak bilgi kullanıcılarının alacakları kararları önemli ölçüde etkileyebilmektedir. Bu sebeple çalışmada BIST 100 endeksindeki işletmelerin SAETDV raporlamaları sonucunda NİS ve cari orandaki değişim ile bu varlıkların toplam varlıklara oranı hesaplanmıştır. BIST 100 endeksinde 2019-2023 yılları arasında SAETDV raporlayan sektörler arasında bankalar birinci sırada yer almaktadır. Endekste yer alan bankaların çoğu her yıl SAETDV raporlamıştır. Bankalardan sonra holdingler

ikinci sırada ve imalat sektörü ise üçüncü sırada yer almaktadır. Söz konusu varlık grubunun en az raporlandığı sektörler ise toptan ve perakende ticaret ile ulaştırma ve depolama sektörleridir.

Bankalar haricinde bir değerlendirme yapmak gerekirse ilk iki sırada yer alan işletmeler; 2019 yılında Gübre fabrikaları ile Zorlu Enerji, 2020 yılında Çimsa Çimento ile Global Yatırım Holding, 2021 yılında Çimsa Çimento ile Kervan Gıda, 2022 yılında Koç Holding ile Tekfen Holding ve 2023 yılında Akfen Gayrimenkul ve Zorlu Enerjidir. Açıklamadan da görüleceği üzere ilk sırada yer alan işletmeler, Çimsa Çimento ile Zorlu Enerji haricinde değişkenlik göstermektedir. 5 yıllık dönemde ilk iki sırada yer alan işletmeler dışında diğer işletmelerin oldukça düşük oranlara sahip olduğunu söylemek mümkündür. Bununla birlikte son sıralarda yer alan işletmeler de değişkenlik göstermektedir. Bankaların oranlarının şirketlerin oranlarına göre daha düşük olduğunu; ancak tutar bazında değerlendirme yapmak gerekirse, bankaların tutarlarının genel olarak daha yüksek olduğunu ve endekste yer alan bankaların çoğunun raporlama yaptığını görmekteyiz. 2023 yılına doğru SAETDV banka sayısında ve bu bankaların oranlarında azalış meydana gelmiştir.

Sonuç itibarıyla BIST 100 endeksinde söz konusu varlık grubunun ağırlıklı olarak banka ve holdinglerde raporlandığı, bu varlık grubunu kullanan işletme sayısının az olduğu, bu işletmelerde oranların genel olarak düşük olduğu; ancak bu varlık grubunu kullanma oranı yükseldikçe doğal olarak NİS ve cari orandaki artışın da daha fazla olduğu gözlenmiştir. Diğer bir ifadeyle bu varlık grubunun kullanılması, işletmenin dönen varlıklarını etkilediği için aynı zamanda likidite oranlarını da etkilemiştir. Akdoğan vd. (2015), ulusal ve gözüaltı pazarında işlem gören işletmelerin 2009-2014 dönemine ait finansal tablolarında SAETDV raporlama durumlarını ve bunun söz konusu işletmelerin finansal tablolarına olan etkisini araştırmışlardır. Araştırmanın sonucunda ise SAETDV'lerin; banka, faktoring ve finansal kiralama şirketlerinde daha fazla raporlandığını, diğer işletmelerde ise daha az raporlandığını tespit etmişlerdir. Aynı şekilde Çavuşoğlu & Demirel Utku (2016), 2013 yılı 4. Çeyrek dönemi için BIST 30 endeksinde yer alan işletmelerde ve Akpınar (2018) ise, 2007-2016 dönemi için BIST 30 ile BIST 100 endekslerinde yer alan işletmelerde SAETDV'lerin bankalarda daha fazla raporlandığını tespit etmişlerdir.

Bu çalışmanın, TFRS 5'i uygulayan işletmelere ve bu konuda çalışma yapmak isteyen araştırmacılara faydalı olacağı düşünülmektedir. Çalışmanın, daha farklı zaman dilimi ve daha fazla oran ile çok kriterli karar verme yöntemleri kullanılarak da yapılması mümkündür.

Kaynakça

- Akdoğan, N., Aktaş, M., Anaforoğlu, P., Atalay, B., Eren, K. & Özdemir, C. (2015). Ulusal ve Gözüaltı Pazarında İşlem Gören Şirketlerin TFRS 5 Kapsamında Satış Amaçlı Duran Varlık Grubunu Kullanım Eğilimlerinin 2009-2014 Dönemi Finansal Tablolarında İncelenmesi. *Journal of Accounting and Taxation Studies*, 8(3), 153-200.
- Akpınar, A. (2017). BIST 100 ve 30 Endeksindeki Firmaların Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklarının TFRS 5 Çerçevesinde İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(64), 1628-1640.
- Çavuşoğlu, K. & Demirel Utku, B. (2016). Duran Varlıkların TFRS 5 Çerçevesinde Değerlendirilmesi ve BIST (Borsa İstanbul) 30 Endeksinde Yer Alan Firmaların TFRS 5 Uyarınca Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıkların Sınıflandırılmasına Yönelik Olarak İncelenmesi. *Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies*, 2(1), 88-111.
- Fernanda da Silva, A. & Melo de Souza, M. (2022). Ativo não circulante mantido para venda e operações descontinuadas: uma análise no nível de evidênciação e nas características das companhias de capital aberto brasileiras. *Revista Ambiente Contábil* 14(2), 1-21. <https://doi.org/10.21680/2176-9036.2022v14n2ID23254>
- Hajiyev, H.A. oğlu, Stolyarova, M., Kalacheva, O., Malitskaya, V., Ivanova, Y. & Malysheva, L. (2021). International Financial Reporting Standards' (IFRS) application peculiarities: a case study. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 9(2), 255-267. [http://doi.org/10.9770/jesi.2021.9.2\(17\)](http://doi.org/10.9770/jesi.2021.9.2(17))
- Işık, E. Ş. (2019). *Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar ile Durdurulan Faaliyetlerin Muhasebeleştirilmesi ve Halka Açık İşletmelerin Finansal Tablolarında Gösterimi (BİST 100)*. [Doktora tezi, Marmara Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

- Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu. (2006). TFRS 5 Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetler: https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TMS_TFRS_Setleri/2023/Kirmizi_Kitap/TFRS/TFRS%205.pdf adresinden alınmıştır.
- Lazol, İ. (2020). *Genel Muhasebe*. Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Otlu, F. & Gül, M. (2019). TFRS 5 Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetler Standardına Yönelik Muhasebe Meslek Mensuplarının Bilgi Düzeylerinin Tespiti Üzerine Bir Araştırma: Elazığ İli Örneği. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 10(1), 1-12.
- Örten, R., Kaval, H. & Karapınar, A. (2011). *Türkiye Muhasebe-Finansal Raporlama Standartları Uygulama ve Yorumları*. Gazi Kitabevi.
- Sezgin, H. (2015). *TFRS 5 Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetler Standardı*. [Doktora tezi, Balıkesir Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Shygun, M. & Mychak, N. (2019). Ratio Analysis for Operations With Non-Current Assets Held For Sale. *Przestrzeń, Ekonomia, Społeczeństwo*, 15(1), 149-167.
- Shygun, M. M., Ostapiuk, N. A., Zayachkivska, O. V. & Goylo, N. V. (2020). The Influence of the Classification of Non-Current Assets as Held for Sales on the Liquidity of the Company's Balance Sheet. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 8(1), 430-441. [https://doi.org/10.9770/jesi.2020.8.1\(30\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2020.8.1(30))
- Voss, G. & Prewysz Kwinto, P. (2015). *Assets Held for Sale and Discontinued Operations – Evaluation of Liquidity – Determination of Ratio or Necessity of Adjustment?*, *Eurasian Journal of Economics and Finance*, *Eurasian Publications*, 3(1), 13-21. <https://doi.org/10.15604/ejef.2015.03.01.002>

EXTENDED SUMMARY

“TFRS 5, Non-Current Assets Held for Sale and Discontinued Operations” Standard was published in the Official Gazette dated 16 March 2006 and numbered 26110, in order to be applied in the balance sheet periods starting after 31 December 2005. Businesses will apply the provisions of TFRS 5 after classifying their fixed assets as held for sale. In order for businesses to report their fixed assets in the group of non-current assets held for sale, they must meet the criteria specified in TFRS 5. In this section, non-current assets held for sale will be referred to as NAHS.

These criteria; The probability of completing the sale of the fixed asset within 12 months from the classification date must be high, a sales plan must be made and the probability of cancellation of this plan must be low (TFRS 5, art. 8). An entity reports non current assets that meet these conditions, in the current assets group in the statement of financial position at the lower of its carrying amount and fair value less costs to sell. (TFRS 5, art. 1).

Businesses generally pay their short-term debts from their current assets. In addition, liquidity ratios also reveal the adequacy of net working capital of businesses (Lazol, 2013: 203). Reporting fixed assets in the group of fixed assets held for sale affects the structure of the assets of businesses, increasing their liquid assets and thus allowing short-term debts to be paid without any problems.

In this study, the companies traded in the BIST 100 index firstly reveal in which sectors and at what level they used fixed assets held for sale in their financial statements for the period 2019-2023, and then the effects of using the said asset group on the financial statements of the business. In order to carry out the analysis, financial statements published on KAP's website were used. For this purpose, three ratios were used in the study. These rates; Fixed Assets / Total Assets Classified for Sale Purpose, Current Assets – Short-Term Foreign Resources and Current Asset / Short-Term Foreign Resources.

In the said period, we see that fixed assets for sale were mostly reported by banks, second by holdings, and third by the manufacturing sector. The sectors with the lowest reporting are wholesale and retail trade and transportation and storage sectors. If we need to make an analysis other than banks, holdings are in the first place and the manufacturing sector is in the second place. In particular, the rate of holdings has been over 30%

every year. In other words, we see that at least 30% of the businesses traded in the BIST 100 index, other than banks, reporting fixed assets for sale are holdings. Especially in 2019, holdings attract attention with a rate of 50%. The rate of reporting businesses in the index, including banks, has been 25% and above every year. This means that a small number of businesses traded in the BIST 100 index reported assets held for sale, while most businesses did not report assets held for sale.

The business with the highest rates in 2019 was Gübre Fabrikaları. Zorlu Enerji comes in second place after Gübre Fabrikaları. The businesses with the highest rates in 2020 are Çimsa Çimento and Global Investment Holding. The company with the highest rates in 2021 was Çimsa Cement, followed by Koç Holding and Tekfen Holding in 2022, and Akfen Real Estate Investment Partnership in 2023.

When we examine the rates over the 5-year period, we see that, except for the companies in the first places, the rates of the other companies are quite low. In other words, the rate of reporting fixed assets for sale is at a good level in the companies ranked first; However, it has been observed that this rate remains at a low level in other businesses. In general, the high ratio of NAHS also positively affected the net working capital and current ratio.

Most of the banks traded in the BIST 100 index reported NAHS every year. However, when examined over the years, it was determined that there was a decrease in the number of reporting banks and their rates and that this rate was generally low in banks. Except for banks and holdings, the number of businesses reporting NAHS and the reporting rates in these businesses are very low. Akdoğan et al. (2015), Çavuşoğlu & Demirel Utku (2016) and Akpınar (2018) found in their studies that NAHS are reported more in banks and less in other businesses.

This study can be done using companies traded in different indices in Borsa Istanbul and over a longer period. In addition, multi-criteria decision-making methods, correlation analysis or different analysis techniques can be used in the analysis part of the study.